

Nedėlinis laikraštis
"LIETUVA"
 Išeina kas penktą dieną, Chicago, Ill.
 Prenumerata ant metų
 Amerikiečiai \$2.00
 Užsieniečiai \$3.00
 "Lietuva" spausdina Kūgas, Konstitucijos ir kitokius druskus lietuviškai, lenkiskai ir angliskai.
 Užsienietis "Lietuvą" reikia draugai ir penktą dieną priimti. Priešaisdami pildyti adresuotą laiškelį:
A. OLSZEWSKI,
 924 33rd St., Chicago, Ill.
 Sub-Station No. 60.

The Lithuanian Weekly
"LIETUVA"
 Published every Friday, at Chicago, Ill.
 Executes all kind of Job Printing and translating in Lithuanian, Polish and English languages.
 Subscription \$2.00 per year.
 All communications must be addressed to
A. OLSZEWSKI,
 924 33rd St., Chicago, Ill.
 Sub-Station No. 60.

Nr. 33

CHICAGO, ILL., PETNYCZIA, 17 Rugpjūčio (August) 1900 m.

Metas VIII

ENTERED AT THE CHICAGO, ILL. POST OFFICE AS SECOND CLASS MATTER.

Politiszkos žinios.

Sziaurini Amerika.

Ant Kubos likosi pagarsinti rinkimai pasiuntinių į kongresą arba parlamentą. Užduotė to kongreso, apskaito, nuspręsti apie visus reikalus tarp išliuosavusių salą nuo ispanijonų valdžios amerikonių ir Kubos. Jeigu Amerikos randas išliuosavimą siūla salą ir žada jai neprisigulmystę, tai ne Amerikos jėgų gėdijimas ir rando; Amerikos tuomatpinis jėgų gubernatoriaus priderysti rupintiesi apie reikalus Amerikos ant Kubos, bet to salos gyventojų ir rando; Amerikos tuomatpinis jėgų gubernatoriaus ne turi tiesos Kubos parlamentui paduoti ant išrisimo kokius nors klausimus, tą gal daryti tik tos salos randas. Jeigu jėgų gubernatoriaus savinasi sau tokią valdžią, kokią liuosame kraszte gal turėti tik jo randas, tai iš to matyti, kad prezidentas McKinley, žadėdamas Kubai visiško neprisigulmystę, o per savo jėgų gubernatorių davinėdamas prisakymus jos parlamentui, patys nesupranta, kokias tiesias priavalo turėti neprisigulmystę krasztai. Neprisigulmystę krasztuose kaimynai ne turi tiesos davinėti prisakymų kaimynams. Iš visko matyti, kad prezidentas McKinley ne nori su teikti Kubai neprisigulmystę ir jo žadėjimai ne turi vertės.

Widurinės Amerikos republika Nicaraguos randas sąjoniškai su savais amerikoniškais kompanijoms paimusius nukasimą garšaus Nicaraguos kanalo, jungiančio Atlantiškąjį oceaną su Didžiojojo ir atėmė kompanijai išduotą koncesiją. Be abejonės koncesija bus išduota Amerikos randoi.

Ant salų Filipinų susitikimai filipiniečių su amerikoniškais atstais po senovės uolatai. Kur yra dabar Aguinaldo, nieks nežino; Amerikos laikraščiai, nežinia jau kelintą kartą leidžia į šviesią paskalb, bet jis yra jau negyvas. Jeigu vienok pirmiausia paleisti toki jau paskalb, buvo neteisingi, tai nėra nė jokio pamesto dabartinį laikytį už teisingą. Tuom tarpu Amerika Chinuose reikalauja vis daugiau kariaunos, o kad namie nėra užtektinai atliekamos, tai prieverti imti nuo Filipinų, kadangi iš čia ir pergabenti į Chinus daug parankius ir greičiaus galima tą padaryti. Dabar jėgų gubernatoriaus turi jau parengę du regimentus ant išsiuntimo į Chinus; kareiviai tie laukia vien atplaukimo laivų. Tokiu būdu pajėgos amerikonių ant Filipinų dar labiau sumažės.

12 dieną pūtės, filipiniečių pulkai Grasso, netoli Taynga, pasidavė amerikoniams su 169 kareiviais, iš kurių vienas tik 100 turėjo karabirus.

Karė Chinuose.

Kiekvieno krasztio laikraščiai kitaip perstato dalykų stovį Chinuose. Matyti, kad laikraščiai garsina vien norus savo krasztu, o ne tikrą dalykų stovį, o tas jau rodo, kad tarp visokių krasztų nėra vienodumo mierių, vieno krasztu norai yra priešingi norams kito. Amerikos laikraščiai pereitą savaitę garsino, buvęs susijungusių svetimų wiespatyčių kariaunos ištraukė iš Tien Tsin ant Pekino; tuom tarpu pasirodė, kad tas yra neteisybė, tame tarp wiespatyčių nėra vienodumo padirų ir todėl kariauna ne galėjo ištraukti ant išliuosavimo ambasadorių. Rodo wakarūs nuo Tien Tsin buvo jau keli mėnesiai; didžiausias atsitiko pereitą savaitę po Yang Tsin. Čia emė dalyvumą amerikonių

ir angljonių. Chiniečiai likosi sumusyti, bet ir jų priesai ne mažai kareivių nužudė, vien amerikonių nužudė 250 kareivių. Muszai tie wienok yra ne traukiančios ant Pekino svetimų krasztų kariaunos, kuri iki šiol dar wis ne ištraukė. Amerikonių, japoniečių ir angljonių norėty tuojau traukti ant Pekino, bet ant to nesutinka prancūzai, wokiečiai ir maskoliai, kadangi dabar Chinuose esančias pajėgas laiko už neužtenkančias ant paimimo Pekino. Pats angljonių, kaip matyti, norėty wien kitą krasztų kariauną stumti ant Pekino, idant paskui, už pečių jų wiespatyčių, niekieno ne stabdomi, galėtu išpillyti savo paslapčius mierių. Anglija mat, ištraukus kitą krasztų kariauną ant Pekino, tikisi, niekieno ne stabdoma užimti waisingiausią Chinų dalį, taigi klonj upės Yangtse-Kiang. Todėl tai pagarsėja iš savo nepasiekimo traukime ant Pekino anglizskas admirolas Seymour užimanė išsodyti anglizską kariauną mieste Shanghai ir užimti twirciausią nie-to-dalį, iš kur paskui jau sunku but angljonus be karės iškrausyti. Wisai pamasu, taigi prigawingu būdu angljonių užėmė Egiptą ir iš jo geru ne pasitrauks. Toks pasiėlgimas anglizsko admirola atidarė aikštėmis krasztams, isznai kina ma-žą pasitiekimą, jog Anglija Chinuose eis iszwien su kitais krasztais, wisai pamatė, kad Anglija ne tiek rupi isgwelbėjimas Pekine esančių ciwilizuotų krasztų ambasadorių, kiek užgrėbimas turtingiausios Chinų dalies. Wokietija nusprendė, wietoj apwersti wisą į Chinus isziųstą kariauną ant išliuosavimo ambasadorių, 5000 kareivių iszodyti mieste Shanghai ant dabojimo wisada besisengiančių kitus prigauti angljonių; dalį kariaunos siunčia čia ir Prancūzija, kuri Chinose eina dabar iš wien su Wokietija. Anglija dabar pamatė, kad jos mierių kiti per greitai suprato, ne dawė jų iszpildyti, todėl wėl gal nors ant tulo laiko, kol ne iszmilysi naujų kilpų, eis iszwien su kitais krasztais. Karės wesi su dadesnės wiespatyčiams Anglija ne gali, kol karė Afrikoj ne pabaigta, kur Anglijai silpnybė teip aiszkiai pasirodė. Todėl turbut besilaikanti kruwoj kiti krasztai ne duos Anglijai be aukų naudotiesi Chinuose.

Dabar pradeda ateiti iš Pekino telegramai nuo ambasadorių. Wisai jie praneša, kad Chinų randas reikalauja, idant ambasadoriai po uždanga chinizskos kariaunos pasitrauktų į europiečių užimtą Tien Tsin. Ambasadoriai wienok, nepasitiekdami ant chinizskos kariaunos, ant to ne sutinka ir atsiskako iszkeliuoti be paliepiemo savo randų. Wien Maskolija prisakė šawo ambasadoriui Giersui keliauti po chiniečių uždangą; jeigu kelionėj ambasadorių kas kokiu nors būdu nusikrausytų, už tai turės atsakyti Chinų randas. Kitų krasztų ambasadoriai ant to ne sutinka. Tas rodo, kad ir Maskolija neina iszwien su kitais krasztais. Chinų randas pawedė garsinam LiHung Czangui pradėti su wiespatyčiams wiespatyčiams tarytais ant susitaikymo. Tuom mat Chinų randas stengiasi ne daleisti traukimo svetimų krasztų kariaunos ant Pekino. Ar tas pasieks, dabar ne galima žinoti. Dabar wienok wisų krasztų randa reikalauja pirmą iszpildyti savo reikalawimų, isz kurių swarbiausi yra: idant Chinų randas daleisti swetimai kariaunai

teiti į Pekiną ir paimti ambasadorius, wisus swetimaučius ir chiniečių krikščionis. Tuom tarpu swetimaučių ir krikščionių skerdynės traukiasi toliau; jose ir Chinų rando kariauna ima dalyvumą. Pereitą savaitę pietinėse Chinų provincijose iszskerdė wėl 5000 krikščionių. Maisztai Mundžurijoj platinasi wis labiaus; maskolizski inžinieriai ir darbiniai d'rbanai geležinkelį turėjo palauti darbus ir po kazokų uždanga sugrįžo į maskolizską Siberiją. Geležinkelis daugelį wietų chiniečių likosi iszardytas, triobos iszdegintos.

Ant galo wisų krasztų kariauna Chinuose salauks wieno wadowo. Juom bus wiskizskas feldmarszalas grafas Waldersee. Ant jo swetiko wisai turinti Chinuose kariauną krasztai, neiszkiriant Amerikos. Grafas Waldersee yra wien isz geriausių wiskizskų jėgų, jis atsizymėjo jau karėje Prancūzijoje 1871m.

Kaip paduoda paskutiniai telegramai, terptautizska kariauna isztraukė ant Pekino 10 d. pūtės ir priartiną jau prie miesto, nuo kurio stovi wies 10 mylių. Chiniečiai traukimui kariaunos jau nesipriesina.

Karė Afrikoj.

Nors lordas Roberts siunčia į Londoną žinias apie uolaines pergalės būrų, apie pasidawimus didelių jų pulkų, apie apsiaustus swarbesnius būrų wadowus, bet iszikro' padėjimas angljonių Afrikoj ne geriausias, apsiaustų būrų wadowų ne pasiseka paimti, priezinat, jie paima angljonių transportus ir mažesnes kariaunos dalis. Karalienės raszte į parlamentą teipogsi ne buvo paminėta apie wiltis, jog teip ilgai besitrausiant karė Afrikoj greitai pasibaigs; karalienė wienok iszreiskė, kad abiduri būrų republikių turi pastoti anglizskos wadyboms, taigi kad buras reiks paimti angljonių jungą. Ar tas isz tikro angljonams pasiseks, apie tai per anksti dar pranzauzinti; raszte karalienės iszreiskti wien norai, bet norai ne wisada iszpildo. Kad lordas Roberts pergalėjim būrų ne laiko už teip lengwą daktą, matyti jau isz to, kad jis ne tik ne sutinka siųsti isz Afrikos nors wieną regimentą į Chinus, kur Anglijai labai reikalingi kareiviai, bet reikalauja atsistimto dar daugiau kariaunos ant pergalėjim būrų. Isz tikro atsistunt jam dar 12000 naujų kareivių, bet ir to per mažai ant iszgawdymo pasidalinusių ir mažus pulkelius būrų. Jie susijungia į kruwų tik tpsyk, jeigu reikia užpulti ant didesnių angljonių pajėgų. Iki szio Anglija isziųstė į pietinę Afriką 252000 kareivių. Isz to skaitliaus 60000 likosi užmūsų, paszautų arba paimtų; nelaiswę, apie 100000 yra netinkančių jau į karę, tinkančių gi liko 75—80000. Jeigu teip eis toliaus, tai būrai gali dar wėl paimti wisų, nors garšus Cronje teip būrai apwile wisų wiltis. Jeigu wietoj Cronjes būtų sumanėnis wadowas buwęs, tai ne tik jo angljonių ne būtų paėmę, bet wisai karė būtų kitaip atsikreipusi, szigdien Anglijos karalienė ne būtų garsinusi, jog Anglija turi užimti abiduri pietinės Afrikos republika.

Anglizski laikraščiai tyčia leidžia į swietą melagingus pasakalus: tai buvė Transwaalijos prezidentas Krueger nori pabėgti arba pasiduoti, tai garsina, buvė Oranijos prezidentas Steyn nusizowęs. Daro tai ant padirginimo angljonių, kurie mato jau, jog karė neina teip lengwai, kaip jie pradėjė tikėjo. Pereitą savaitę

garsino, kad Botha turi isz wiso tik 63 kareivius. Jeigu teip, tai kgi mislyti apie turinčius teip skaitlingą kariauną anglizskus wadowus, kurie ne įstengia teip mažų Bothos pajėgų pergalėti? Gal Botha ir ne laiko kruwoj skaitlingos kariaunos, bet be abėjonės jis turi daugiau negu 63 kareivius. Lordas Roberts atsistunt į Londoną žinų, buvė jėgų jenerolas Delarey su wisu apstolais. Tuom tarpu jis paėmė wip anglizską garnizoną su kelios kanuolės mieste Heilbron. Būrai pawertė nuo angljonių kelis miestus. Muszije po Middleburg angljonių nužudė net 500 žmonių. Jenerolas de Wett, kurį garsino kaip isz wisų pusų apstolą, kaip mena, apgulė wėl Mafeking, isz kur pabėgo wis ciwilizski gywentojai. Taigi isz wisko matyti, kad wies, angljonių garsinamos apie dalykų stovį Afrikoj, žinios—yra tik melagystė ant monyjimo swietui akių ir ant uždengimo sawo silpnybės. Tegul dabar pasikeltų Indijos, jau ant pasikėlimo Anglija ne įstengtų suwadyti ir wisą jos galybę ant syk turėtų griuti.

Lordas Roberts praneša į Londoną, buvė Pretorijoj susekė swetimaučių sukabį ant jo ir anglizskų oficerų gywasties. Sukabinkai buvė buwė sutarę užmūstyti lordą Roberts ir anglizskus oficerus. Kadangi sukabinkai susekė tik 15, tai isz to jau matyti, kad ir ta Roberto atsistunt žinia yra juokingas warkizskas iszmislas. Ką 15 sukabinkų gal padaryti priez susidencančių isz kelių deszimčių tukstanzčių anglizską kariauną stowiczių mieste? Iszmislas tas wienok Roberto paleistas su mieriu. Nors Roberts karės wedime neatstizymėjo žmogizskum, bet ir tokios budas jam nusibodo, norėty pradėti dabar d'r būraus būrų naikinim. Ant iszstiezinimo žwėriszių pasiėlgimų, kokių dabar gal griebsis ir surado sukabį newa ant sawo gywasties, prie ko prigulėjo 15 Pretorijos gywentojų. Kas nori szunį muszti ir lazda suranda. Jeigu nėra tikrų pamatų ant wedomo wisą naikinančius, nuožmių prisilaikomos karės, lordas Roberts ieszko melo.

Berlyne užrubežinių dalykų ministeris oficijalizskai priėmė būrų delegatus. To Amerikoje ne dryso padaryti. Matyti, kad Wokietija liko būrų republika už lalawas republika. Pirmą Berlyne būrų delegatų wisai ne norėjo priimti. Isz čia jie keliauja į Peterburgą.

Isz Lietuwos.

Isz Birsztunu, ant Nemuno.

Birsztunuose yra gydanczių maudynių wietas. Szj metų ant wawaros suwaziawo čia diktai sweczzių ir žinoms, jeigu wiskas būtų parengta, kaip reikia, sweczzių suwaziawotų dar daugiau. Ant palinkaminimo sweczzių wakarais parengia koncertus, kuriuose dalywauja pagarsėjusi wioj Europoj lietuwė operos giesminijė Machwiczziutė ir italijonas Salvini. Maskoliai pastatė čia ir sawo cerkwę, tik nežinia kam, kadangi sweczzių maskolių čia labai mažai atwaziawoja.

Isz Lietuwizsko Minsko.

Pabaigoj liepos mėnesio siuntė čia didelis gaisras. Bėwėkui wies sudėgė maszių stowyklos ir taisymo wawatoki Liepajaus—Romų geležinkelio. Bėdė to gaisro padaryta skaito ant kelių deszimčių tukstanzčių rublių. Nuo ko užginė gaisras, tas iki szio neisztirta.

Kodėl teip?

Izėinantis Wilniuje laikraštis "Sewero Zapadnoje Slowo" labai gailėstauja, kad dėl nemokėjimo susikalbėti su waldžiomis, lietuviams reikia daug kentėti skaudų. Suduose jie atiduoti ant molonės paszalinį žmonių, kurie sutinka buti wertėjais lietuvių reikalų, bet ar toki wertėjai teisingai wisą iszwercia, nėra galėjimo persitikrinti. Tos sanlygos wiesia wisokių szunawokaczius, kurie, ant padidinimo sawo pelno, kalbina lietuvius prowotiesi, pratinia prie nesutikimų. Wien walszcizsaus suduose, sako minėtas laikraštis, atėję su reikalais lietuvių gali susikalbėti, kadangi čia, nors rasztinjas maskolius ir neupranta lietuwiszkai, tai žmonių balsais iszrinkti starszinos ir kitoki walszcizsaus wireszinkai supranta lietuvių kalbą. "Sewero Zapadnoje Slowo" sako, kad tokias wermingsas sanlygas padirba stoka maskolizski mokyklų, dėl ko lietuvių ne turi kur izmokti maskolizskai. Yra, girdi, dideli lietuwiszki kaimai, kur nesurastume nė deszimties mokanczių maskolizskai; isz merginų gi tik tos sziek tiek supranta maskolizskai, kurios tarawuja arba t'rawo wiesuose.

Mums rodosi, kad tas wermingsas sanlygas, kurių dėl lietuvių gali buti teip sunkiai isznawojami, gimdo ne stoka maskolizski mokyklų, kurios stoka senesnės gentarkės neszmokys jau maskolizskai, bet wis rando pabudawadyjimai. Kad lietuvių uždėdus galėtų susikalbėti ir iszreikšti sawo reikalus, užtenka ant urėdų paskirti mokanczius lietuwiszkai Skrynūtė paprastai atsidero, tik to ne nori suprasti nė menko proto carai, nė jo mentkos doros tarnai ir pagelbinjai.

Už 56 kapeikas žada janki.

Izėinantis Peterburge maskolizskas laikraštis "Birzewija Wiedomosti", patalpino apgarsiną kokių ten lietuwiszko aferistų Leczinskio, isz miesto Drivos, Witebsko gub. Leczinskio žada merginoms wisokio amžiaus ir tikėjimo parupinti jankinius, kokių tik jos geidžia, o wyras paczas dailias ir bjaurias, kas kokių nori. Užtai reikalauja tik 8 pacztinių markių nuo kiekvieno. Argi tai ne pulkos mergių ir wyrų geradėjai? Tokiu geradėju nėra dar ne pagarsėjęs Philadelphiaus lietuvių geradėjas. Sa laiku gal ir tas ušimansys panaszias geradėjystes daryti Amerikos lietuviams?

Užmūstyta.

Miesta Slucke likosi užmūstyta daktaras Slnaiski ir jo dukტė besimokinanti muzikos Peterburgo konserwatorijoj, atkakusi ant wawaros pas tėvus. Tą naktį, kada ateitiko užmūstyta, namieje nakwojo tik daktaras ir jo dukტė, kiti gi szeimynos sanariai buwė iszikėlg ant kaimo. Naktį pabaldė kas į duris ir daktaras tikėdamas, kad tai yra liginis, atsidarė duris, bet per jas iszwėrdė užmūstėjai, kurie užmūstė lygiai daktarą, kaip ir jo dukterį. Kaip pasirodė, užmūstėjais yra daktaro tarnas ir namų sargas. Jie jau suarsztuoti ir prisipažino.

Nauji geležinkeliai.

Maskolizska kelių ministerija rengiasi padirbti naujas Lietuwos geležinkelių linijas. Nauji keliai bėwė nuo Kauno, per Janową, Panewėžį, Kreuzburgą; nuo Lydos į Warena ir nuo Linawo į Hainowką. Ant paenkinimo linijų ir pradėjimo darbų atkako jau inžinieriai.

Padegėjai.

Neseniai dware Dikszėnuose, netoli Radoszkowicz, Wilniaus gub., naktį užsidėgė kluonai, kuriuose buwo jau suwėžti szimėtiniai rugiai. Kluonas ir rugiai sudėgė. Kaip paskui pasirodė, ugnis užginė nuo padegimo, bet kas padegė ir už ką, to iki szio nepasisekė susekti.

Isz Szwentėnų, Wilniaus gubernijoj.

Atkakę į Szwentėnus ant wawaros pas tėvus, sunus jenerolo Strutkowski, besimokinantis kadedų mokyklų, drauge su kitais braliais nuėjo maudyti į ežerą Belia. Atėjęs ant kranto, waikinas iszsidėdęs, szoko į ežerą, bet pataikė ant gilios wietos ir iszkendo, matyti, kad jis plaukti ne mokėjo. Kada atbėgo kiti ir ant galo isztraukė nuskenusį isz wandeus, jis buwo jau negywas, nė su paszaukto daktaro pagelba nepasisekė jo atgawinti. Prigėręs waikinas haigė jau kadetų mokyklą, buwo 6 jos klasoje.

Isz Pružanos pawiečio.

22 d. liepos, netoli miestelio Kartuz Beroza, Pružanos pawietij, griuwėnuose buwusio katalikizsko klosztoriaus likosi papildyta baisi žmogžudysta, užmūstytos 7 žmogystos: sargas klosztoriaus triobos ir cziela žydiszka szeimyna. Kunų sargo rado prie warty; galwa jo buwo wisa suškaldyta. Ant kiemo gulėjo negywas žydelkos ir jos kelių metų duktės kunai, sode gulėjo kunas 15 metų sunaus; szulinyj rado kuną 12 metų mergaitę ir 8 metų duktę gar gypą, bet mirtinali sudabdyt mergaitę. Žmogžudziai nieko ne darė tik užam kūdikiai, kuri rado gypą ir sweiką. Žydai čia randawoju buwusio klosztoriaus sodą. Užmūstęjū iki szio nesusekė.

Isz Wilniaus.

Wilniaus auginimo waisinių medžių (pomologizska) draugystė, cirkio triboje, ant priemeczio Lukiszkių, parengia wisokių wainių jomarkų, kuriais trauksis per wisą sawaitę, nuo 13 d. spalio. Waisius priims lygiai szwiečius, kaip ir džiawintus, konserwuotus ir wisokius iszdirbimus isz sodų waisių. Pardawinėjimu užėims draugystės sanariai. Norinti sawo waisius arba isz jų iszdirbimus atsizukti ant pardawimo, priawo atsizaukti prie sekretoriaus Wilniaus Pomologizskos draugystės Pawlowyczos.

Neužligio Wilniuje bus parengta pirmutinė Lietuwos mechanizska garinė skalbinczia, toki, kokios yra dideliuose Wakarinės Europos ir Amerikos miestuose. Rengia ją Smaženiewicz. Maszinos ne draskanczius skalbinių bus isz Amerikos pargabentos. Netoli Wilniaus, ant lanko dwarelio Naujų Žirowicz, grįždama isz Kalwarijos, kur buwo ant maldos, staiga pasimirė 35 Malinauskienė, moteris geležinkelio sargė Wirbaluije, Suwalkų gubernijoj. Paliko ji wyrą ir 8 metų waiką, kurie drauge su pasimirusia buwo Kalwarijoj.

23 d. liepos sudėgė ant priemeczio Snipiszkių didelės lentų pjowinczius Wainiko.

Pasibaigus kontraktui su kompanija parupinanczių gazų Wilniuje, kompanija sulaukė gazų ir miesto uylczios atsirado ant syk tamsoje. Tik per prisidėjimą gubernatoriaus likosi padaryta szokia tokia gutartis tarp miesto ir kompanijos. Miesto randa jau nuo seniai rengiasi Wilniuje įwėti elektrizskus šibirus, bet iki szio nieko dar ne nutarė.

Wilniaus ugnagesiai ir Werkų ukininkizska paskolos draugystė likosi užkwiesios dalywauti ant wiso swieto ugnagesių ir paskolos draugyszių kongresų, koki dabar atsibawa Paryžiuje.

Isz Naujų Trakų, Wilniaus gub.

10 d. liepos ties Naujais Trakais užkilo smarki audra, perkuno griausmas per kelias walandas bewėk nesilowė. Ant galo trenkė į bowszją bažnyčios ir ji uždegė. Ne tik boksztas, bet wisa bažnyčia be abejonės būtų supleszkėjusi, kadangi, subėgę prie bažnyčios, žmonės ne dryso gesinti perkuno uždegto ugnes. Pamatė tą lietuvių nerangumą jaunas maskolius kareivius, ilpo į boksztą, iszardė deganczių jo wirszų ir ugnį užgesino. Argi tai ne gėda katalikams?

Isz Seinų pawiečio, Suwalkų gub.

Seinų pawietij spyglinių medžių girias naikina amaras: nuėdus spygles, eglės džiasta. Ypazc girišos Sobolewo ir Plociczna amaras daug blėčies pridirbo, isznai kina ant didelių plotų bewėk wissas eglės; pusų dar neužgriebė. Bandė wabalus su sierra naikinti, bet tas neiszdawė waisius.

Isz Kauno.

Persijos szachas, waiwuodamas isz Peterburgo į užrubežius, apsištojo Kaune. Szito Lietuwos miesto aplinkinės teip Persijos waldonai patiko, kad jis su fotografizsku aparatu nuėmė czielę eilę fotografijų Kauno aplinkinių. Tarp Kauno garnizono maskolizskos waldžios rinko liuosorius ant keliawimo į karę su Chinais. Tarp oficerų atsirado diktai norinczių iszkliuoti ir tie jau iszwaziawo į Chinus.

Gaisras.

26 d. liepos, Garteno gubernijoje, mieste Baltstogėj siuntė gana didelį gaisras, kuris isznai kina net kelias deszimtis namų neturtingiausio miesto daly, kur triobos sugrastos ir didenszj dalyj medinės. Bledį ugnes padaryta skaito ant kelių deszimčių tukstanzčių rublių.

Žydiszskos kolonijos.

Ant pripratimo žydų prie žemdarbystės, maskolizskas randas rengia specializskas kolonijas žydams norintiems užimti žemdarbystę. Kolonijos tokios yra jau Minsko ir Garteno gub.; dabar panaszias kolonijas rengia Wilniaus gub. Dekszwoj ir Stoliczkuose. Szj metų randas isziųstė komisiją ant iszdiowinimo laukų paskirtą čia žydiszskos kolonijoms, o paskui žemė padalys tarp žydų norinczių žemdarbiais pastoti.

Jawų prekės.

Pereitą sawaitę už lietuwiszkus laukų produktus mokėjo Wilniuje: už pudą kwieczzių 1 rubl., miežių 85 kap., rugių 80 kap., ruginių miltų 85 kap., szieno 30 kap., miežinių kruopų 1 rubl. 40 kap., griukų kruopų 1 rubl. 50 kap. Swaras daunos, pagal welskų, 4, 3 ir 2 kap. Mėsa pirmo sorto pudas 6 rubl., II sorto 5 r., III sorto 3 rubl. 20 kap.

Prekė pinigų.

Ruskas rublis po.....52½ Prusizskos markės po.....24½ Prie kiekvieno pinigų siuntinio reikia pridėti 80c. ant paczto krasztų.

ir kun. Saurasaitis Waterbury? Musų lietuviškosios parapijos žmonės teipogi ruožo ir reikalauja išsirovavimo iš kokių ten 8000 dol.

Wilmingtone, Delaware, teipogi užgimė nesutikimai su kunigu Szewentos Jedygos lenkiskos parapijos, prie kurios priguli ir lietuviai. Kun. Gulcz norėjo išpirkti net warrant ant savo priesų, bet pasibaigė wiskas ant to, kad policija kunigo priesams liepė eiti namon. Dabar nesutinkamies pusės apsisukdė wyskupui.

Isz wisur.

Ant prancūziškų pasižierių laių porte Marsil'ioje užgimė peckurių straičiai ir per tai laiškai ne galėjo išplaukti į paskirtas vietas.

Czekijoje, mieste Raudnica, tarp geležinkelio darbininkų siaucžia smarkiai azijatiszka cholera. Iki szioł buvo czia nemažai apsirgimų.

Laikie prancūziškos laiwnės manevrų netoli St. Vincent, susimuszė, laiwas Brennus su Framce. Paskutinis persikilo ir paskendo; su juom prigėrė 50 žmonių.

Kadangi paskutiniuose metuose italijonai pagarsėjo žudymais waldonų, čia dabar wisuose Europos krasztuose pradėjo policija daborti wisus, kur nors gyvenancius, italijonus.

Hamburge, Wokietijoje, wienas jurinikas apsirgo azijatiszku maru; nugabentas į ligonbūdi, ten pasimirė. Wietiniai wienok daktarai tikisi ligą suvaldyti ir ne duoti jai išsiplatinti.

Azijatiszkoj Turkijoje, netoli Bitlis, turkiszka kariauna, draugų su kurdiskais plėšikais, užpuolė ant armeniskų kaimo Snağant, gyvenimus iszpleszė, triobas iszdegino ir iszskerdė 200 armeniečių.

Netoli Rymo, pasižiernis geležinkelio stotis su keliaujančiais dalyvintojais prie palaidojimo užmuszto karaliaus susimuszė su priesais bėgančiais kitu traukiu ir isz dalies likosi sudaufytas. Prie to 15 žmonių likosi užmusztų ir 40 sužeistų.

Mieste Montchijoje, Bawarijoje, 8 amerikoni universiteto studentai likosi suarezuoti ir pasodinti į kalėjimą. Minėti studentai wienoje alaus pardawincioje tikrai amerikonsziskai linkminosi, ant galo sumuszė tarnaujančius pardawincioj kelnarius.

7 d. pūtės, Charlottenburge, netoli Berlyno, pasimirė D-ras Wilhelmas Liebknecht, socializiskos partijos parlamento pasiuntinys, redaktorius geriausiai wedomo socializiskoj Wokietijoje laikraszcio "Vorwaerts" ir wienas isz swarbesnių socialistų wadonų Wokietijoje.

Italizski anarchistai twirtina, kad jie ne reikalauja baugytiesi policijos dabojimo, kadangi ji gali lengvai papirkti. Lengviausiai esą papirkti iszpansiskus detektyvus, pasąki italiziskus, masikoliziskus ir amerikonsziskus; sunkiaus jau papirkami prancūziški ir anglizski; papirkti wokiziskus esą sunkiausiai.

Laikie palaidojimo užmuszto karaliaus kuno, ant ko susirinko 200000 žmonių, Ryme ant via Nacionale ant smert sumyniojo 30 žmonių. Sumiszmą pagimdė arklys wieno oficio, kuris pasi-baidęs puolancius nuo wienų namų balkono kedės, szoko į pulką žmonių, wiską myniodamas. Swe-cziai ir atkaklė ant laidotuvių kunigaiksziskai tikėjo, kad sumiszmą tyčia padarė anarchistai, isz kuro norėjo pasinaudoti ant užmuszimo naujo karaliaus ir swetimų kunigaikszio. Tie buw jau net kardus iszstraukę ant atsigynimo; wiskas wienok pasibaigė ant tuszczios baimės.

Berlyno laikrasztis "Post" užmano, idant anarchistai butų atiduoti daktarams ant daktarizskų bandawonių, kaip žwėrys. Teisingai ant to atsieliepa socializistų laikrasztis "Vorwaerts", kad užkariautojai daugiau negu anarchistai užmuszstų papildo ir daugiau žmonijai blėdies padaro, todėl ir tuos priderėtų atiduoti daktarams ant wisokių daktarizskų bandymų.

Neseniai atidarytame Maskwos žemdarbystės institute ant atinancijų metų priims 60 naujų studentų. Egzaminai norincijų pastoti prasidės nuo 1 d. rugsejo. Technizskame institute wardo Aleksandro III yra 50 wietų ant pirmo kURSO. Norinti pastoti, turės iszlaikyti egzaminą isz: matematikos, fizikos, maskoliziskos ir wienos isz swetimų kalbų.

Gywananti sziaurinė Iszpānijoje baskai, kurie iki isziol tautizškai miegojo, dabar pabudo isz miego ir reikalauja tautizskų tiesų. Iszrinkta jų deputacija atkaklė dabar į Madridą ir padawo Iszpānijos rānliu sawo reikalawimus. Baskai reikalauja wisizskos autononijos sawo krasztui ir urėdų ir mokyklų su baskizska kalba ir atskirow nuo Iszpānijos tiesdarytū buto. Baskai dabar dar ne nori atsiskirti nuo Iszpānijos, bet reikalauja, kad ne tik jų kalba butų wisuose urėdame namieje, bet kad ta kalba butų priimta susineszimams su centraliziskoms Iszpānijos waldžioms. Reikia czia prifurti, kad baskų isz wiso yra wos wienas milijonas.

Kaip iszwalyti nuo ligas gimdanczių bakterijų wandenį?

Seniai jau žino, jog wandenį buwa ligas gimdanczių bakterijos, ir nesweikas wanduo buwa tankiai platintojumi wisokių epidemijų: geriant wandenį, kuriam yra wisokių ligų bakterijos, nuo jo galima užsikrėsti toms ligoms. Todėl, ant apsaugojimo žmonių swekatos, daktarai nuo seniai rupinasi apie suradimą geriausio, parankiausio ir pigiausio budo iszwalyto wandens nuo wisokių kenkiancių žmogaus swekaitai medegų. Apie iszwalytą wieną geriamo wandens rupinosi toles tautos jau nuo labai senų gadynių. Chiniečiai ant to watojo alupą, tulos widurinės Afrikos tautos pasinaudoja isz sywų kuitų augmenų. Europoj ne nuo seniai pradėjo rupintis apie iszwalytą geriamo wandens nuo wisokių wodingų swekaitai medegų. Iszrados filtrus, daktarai tikėjo, kad tos prietaisais kuo geriausiai atliks sawo užduotį, bet su laiku persitkino, kad net geriausi filtri, nors ir sulauko wadingų medegų, bet ne sulauko wisų, per juos gali liuosai pereiti ligas gimdanczių bakterijų sėklos ir sutirpę nuodai nuo jų atsidinge. Todėl nepasigančindami perwalytu wandens su filtru, pradėjo wartoti chemizską budį iszwalyto wandens. Daugelis isz tų budų wienok painius ir brangus, todėl apie tokius ne minėsimė; apraszysimė czia wien tokius budus, kokius kiekvienas skaitytojas gali lengwai pats atlikti. Medegos tinkancius iszwalyti geriamo wandens nuo wodingų swekaitai medegų, kuri reikia į wandenį įdėti, yra: alupas, soda, chlorine geležis, kalkinis wanduo, natrum carbonicum, chloras, bromas ir jodas.

Ant kwortos wandens paimti: 0, 25 gramo alupo, prie to pridėti 0, 10 gramo sodos, 6 laszus chlorinės geležies, 3 kubizskus centimetrus kalkinio wandens, tiek jau satarpinto natrum carbonicum ir po 0, 01 gramo chloro, bromo ir jodo.

Ant iszwalyto wandens su pagalba alupo ir chlorinės geležies reikia widutiniszkai 20 walandų laiko, o wartojant ant to chloro, bromą ir jodą užtenka tik pusės walandos. Organizskų medegų wanduo su alupu atskiria 25%, su alupu ir soda 33%, su chlorine geležimi 60, su bromu, chloru arba jodu 75%. Wandenį, kuriame pirmu buwo 20000 wisokių organizskų medegų, po iszwalytū jū

su alupu pasilieka tik 500, walandu su chlorine geležimi 1720, su chloru 350, su bromu 200, su jodu giti 80. Alupas, chlorinė geležis ir chloras neužmusza ligas gimdanczių bakterijų, bromas gi ir jodas jas užmusza. Pasirodo, kad budas iszwalyto wandens su pagalba jodo yra geriausias. Ant to reikia sziteip daryti.

Į kwortą wandens įeisi 8 laszus satarpinto jodo ir palaikyti teip pusę walandos. Paskui į tokią wandenį įpilti szauksztą wieną arba arbatos esencijos. Wanduo teip iszwalytas turi mažai wodingų medegų, jis gardus, kwapas jodo su wisu isznyksta. Jeigu wanduo drumstas, tai galima drumstąmą praszalinti su pagalba alupo. Skaitytus organizskų medegų prie to pasimažina ant pusės, o ligas gimdanczių bakterijos ir jų sėklos liekasi užmusztos.

Galima teipogi, neturint kitokių medegų (wisos prietaisai paminėtas medegas galima gauti kiekvienoj apietkoj), ant iszwalyto wandens wartoti paprastas medines anglias. Reikia ant kwortos wandens įpilti į 20 gramų anglų ir wandenį tankiai skauti. Prie tokio budo į 24 walandas wanduo nužudo 30% jame buwusių organizskų medegų, po 5 dienų 50%; paskui anglis nužudo sawo naikinančią wodingą medegą ypatybę. Tokiu budo, neturint kitokių medegų, su pagalba paprastų anglų į 4 walandas galima wadenyti sumažinti ant pusės wisokias jame esancias organiziskas medegas galincias užkėnti žmogaus swekaitai, pridant ant kiekvienos wandens kwortos po 20 gramų anglų; pridėjimas jų daugiaus ne turi įtekms ant perwalomo wandens.

Londono Szwiesos Draugystei.

N-28 "Lietuwos" patilpo atsieliepamas czianyszkstė "Szwiesos" Draugystės, kuri, surinkusi nuo sawo sanarių \$5 ant Paryžiaus parodos reikalų, prisuntė į "Lietuvą", ant persuntimo parodos Komiteto kasierui. Užtai Draugystė užsielpo ant pagrimo. Bet iki szioł dar nematėme pakwitoatų tų aukų, kurios surinktos nuo susirinkusių ant baliaus per welykas. Rodosi, dar ne per wėlu ir tas nusistų, kur reikia. Nesmagu teipogi, kad Draugystė susidencioj isz 9 sanarių kyla nesutikimai. Koki nesutikimai turėtų būti draugystės susidencioj isz 90 arba isz 900 sanarių, jeigu ir tos sektų musų Szwiesos Draugystės pa-weikslai!

Londonietis.

Redakcijos atsakymai.

P. MAJEIKAI. Sawo pretenzijas geriausiai perstatyti ant "Susiwenyimo" seimo. Per ginčius su sekretorium po laikraszcio klausymo ne galima iszrieti. Dabar jau lygis Tamietis, kaip ir "Susiw" sekretorius, ką turėjo pasakyti, jau pasakė, antinimas to paties wisai ne reikalingas.

NAUJI ISZRADIMAI.

Hansen ir Westgėrd iszrado budį dirbimo rago, kuris nesiskiria niekuom nuo tikrojo. Doro jis rugusio pieno, sodos ir azotinės rugszties; paskui prie to pridėda porcelėninio molio, maltų kaulų, gipso ir jiems panašių medegų.

Ant wiso swieto net wiena kariauna ne turi teip toli siekiančių ginklų kaip prancūziskai. Szuwwiai isz naujų pagerintų Lėbelio prancūziskų karabinų siekia iki 5 wiorstų. Nuo trijų wiorstų kulka pramuza dar 10 milimetrų storas plieninis lentas.

Wienas inžinierius iszrado automatizską (koks pats darbuojasi) aparatą ant gesinimo gaisro. Kaip tik apsiręskė gaisras, prietaisas prie wandens traukimo dūdų aparatas pats pradėda darbuotis ir be prisidėjimo žmogaus lieja wandenį ant ugnies. Atliktos bandawonės buwo su wisu užgančinančios.

Wietines Zinios.

Chicagoj dabar lankosi demokratiziskos partijos kandidatas ant prezidento Bryan. Iszbus jis czia penkias dienas. Paskui atkakks Mc Kinley.

Kriminalizskame sude, priesz sūdią Brentano prasidėjo garsi prowa senatoriaus ir buwusio prokuratoriaus Johno O' Malley. Szitas garsus patrijotas apskztas už nusowimą aldermano Lymono todėl, kad tas turėjo kitokias politiziskas pažiuas.

Pagal mokyklų užweizdos surinktą statistiką, Chicagoj yra isz wiso 2007695 gywentojai. Tame skaitliuje yra 1021974 wietizskiai ir 985712 moterių, arba ant 36262 wietizskų daugiaus negu moterių. Rytinių szetų miestuose yra atbulai — ten moterių daugiaus negu wietizskų.

Wisą pereitą sanwaigę Chicagoj buwo nepakenciamai karaszcziai; widurdieniais budawo po 96° pagal Fahrenheito termometrus szilumos szeszėlyj. Kelios dešimties žmonių nuo karaszczio pasimirė. Tik nedėlioj užkilusi audra karaszį sumažino.

Lenkizskas priežodis sako: neturėjo boba rupeszcio, tai pirkto keulaitę. Tą patį galima pritaikyti ir prie Chicagoj lietuwų užsi-dėjusių naują parapiją. Wysupas praszalino kun. Steponawycių, kurisai mat už ką ten susipyko su Krawczanu. Kunigas Krawczanas, ant sawo mičrų, parsitraukė Pėdą, kurisai gana pagarsėjo Pensylvanijoje ir todėl persikėlė arczius Chicago. Netekę wietos kitur, atsikraustė už asistenta pas Krawczaną ir turbūt tam gerai tarawo, jeigu tas užimanas su pagalba lenkizskų kunijų pasodinti Pėdą už prabaszczų antros lietuwiszkos parapijos, bet parapijonai, girdėję apie gerus darbus szito kunigo kitur, ne nori jo priimti. Kaip girdėt, wysupko kanceleris meile meldė parapijos komitetą priimti Pėdą už kleboną, kadangi neturi jo kur dėti. Mums rodosi, kad apie padėjimą jo kur nors priwalo rupintis Krawczanas, kuris paritraukė Pėdą į Chicago; parapijonai gi gali pats parsikwisti toki kunijai, kuris jiems patiks.

Draugysczii Reikalai

Chicago, Dr-tė Dowido karal. tures sawo pirmą metinį balio nedėlioj, 26 rugpjucio, Freiheit Turner saleje, 3417 S. Halsted st. ter 34 ir 35 ul.; prasides 3 wal. po pietu. Sale didėle ir grai, grajys gėra tos pacios draugystės muzika ant wisokių instrumentu, kur kiekvienas gales gerai pasokti ir pasilinksminti. Todėl wisus lietuwius ir lietuwaites ir wisas lietuwiszkas draugystės szirdingai kwiecia atilankyti. Išengą wryul su motere 25c.; merginoms dykal. Dr-tė Dowido Karal.

Chicago, Simano Daukanto Dr-tė kwiecia wisus Chicagoj lietuwius ir lietuwaites į sawo knygnę, kuris randasi K. Liaudanskio saleje, 3301 S. Morgan st. isz kuro kiekvienas gali gauti saw knygnę į namus ant pasiskaitymo. Dr-tės sanarijai gausa wisokas knygnas į namus; kiti: kitiši wislindami knygnas į namus tur užsimokėti už kiekvieną egzempliori po 5c. ant sawwites ir duoti kauliņa arba užitikimę, kad knygnas jū dwiejų sawwiczų sugrąžina. S. Daukanto Dr-tė.

Chicago, Dr-tė Teisybės Myletoju tures sawo czwertmetinį susirinkimą nedėlioj, 19 rugpjucio, salej K. Liaudanskio 3301 S. Morgan st., tuojiaus po 13 wal. dienos, ant kuro wisi sanarijai priwalo pribūti, nes yra labais warbus reikalai ant apwarstimo. Naujies sanariams įstojimas tik 1 doleris. Kaip sanarijai teip ir norinti pristoti turi pasikubinti, nes toje dienoje ir kitos draugystės turės mitingus. Dr-tė T. M.

Chicago, Jaunu Amerikos Lietuwii Pasilinksmimo Klubas tures sawo pirmą balio nedėlioj, 14 spalio, 1900, Freiheit Turner salej, 3417 S. Halsted st. Prasides 5 wal. wakare. Išengą 25c. porai. Wisus lietuwius ir lietuwaites kwiecia atilankyti. Komitetas.

Chicago, Dr-tė Sz. Antano, tures sawo susirinkimą nedėlioj 19 pjutos, 1 wal. po pietu, salej J. Petrosziaus, 103 W. 19 str. ant kuro bus apkalbėta rengiamas konstitucija ir kiti swarbus reikalai. Todėl sanarijai ir norinti prisirašyti wiskai ant szio susirinkimo pribūti. K. Rudis, razst.

Chicago, Ill. "Tewynės Myletojų Draugystė" Kuopa laikys sawo mėnesinį susirinkimą nedėlioj, 26 d. sz. m. K. Liaudanskio swetainėje, 3301 S. Morgan St. 1 wal. po pietu. Wisi sanarijai tegul neužmiršta susirinkti, o norintieji prisirašyti į musų knopą tegul ateina ir prisirašo. Kuopos sek.

APIE TURTY IŠDIRBIMĄ.

Paraše Schram.

(Tasą.)

Turime, sakysim, placių ilgio 500 žingsnių. Placių turis tulus ismierawimus, nevezint ar ji miernosome ar ne. Miernodami pažysime tiktai, kaip placių ilgis prilysta ilgui musų žingsnių. Jeigu kas kitas ateitų ir ismieruotų ilgį prentu, pėda, mastu arba metru, tai gautume placių ilgį isreikštą: prentais, pėdomis, mastais arba metrais, sakysim 10 prentų, 120 pėdų ir tt. Placių ilgis visados toks pat, mierna mainosi ir isreiskia žingsniais, pėdomis, prentais ir tt. isreiskimas miernos skaitlium mainosi pagal tai, kuom mieruojame. Tokiu budo isreiskimas miernos ne tas pats, ką jos ilgis.

Temperatūra *) mieruojame augstumu stulpo gywojo sidabro termometre. Šiadien yra 10 laipsnių, rytų-12. Augstamas stulpo gywojo sidabro yra mierna šilumai ismieruoti, bet niekam neateitų į galvą tvirtinti, kad pats augstumas stulpo gywojo sidabro yra šiluma.

Tas pat prilysta prie supratimo vertės ir prekės.

Auksas ir sidabras yra tavorai-pinigai tiktai dėl to, kad per wartojimą ir pripratimą pasirodo isikunijusi juose vertė kitų tavorų. Tikrais pinigais tapo jie per kitokį visuomenės procesą. Yvairius metalų gabalus galima mieruoti tarp sawės, isreiskiant juos kokiū nors svarumo skaitlium. Taigi ispradžių pinigais buwo metalų gabalai, kuriuos swerdavo. Paskui štempeliu paženklinawo svarumą esančio gabale metalo. Vėliaus atsikiri gabalėliai wienokio svarumo gawo ypatingus vardus; talerų, guldenų, markių, frankų, rublių, doliarų—teip, jog ant galo supratimas isnyko warde; šiadien prekę isreiskiamė taleriais, guldenais, markėmis ir tt. nemielįdami, o tankiai ir nežinodami, jog tie pinigų vardai yra tiktai vardai tulam daugumui aukso arba sidabro paženklinoti. Auksas, kaip pinigais, visiskai nustojo mainuose tavoro budo; jis tampa spēka waldančia tavorus, be kurios pirkliawimas tarytum butų negalimas. Jis waldo mainus ir tavorus, nes tavorui nuo laiko jo isdirbimo, iki pardavimo duoda fiktywiską piniginę vertę, t. y. dar ne gautą bet tiktai laukiamą prekę, teip kaip antai krautuvių parodose yra sudėti daiktai su prilipintomis kortelėms, ant kurių prekės paraszys. Ar tavoras bus parduotas ar ne, vis tiek, pirkliawime jįsai yra daiktas turintis tūlą piniginę vertę, bet ne pirmiaus jis gali tapti tikra pinigine verte, kaip tik ismainytas ant pinigų: šis tavoras kaštuoja 10 talerų, ansai 10 aukšnių, teip isweizdi prekės kiekvienam pirklui arba pardavikui, kaip tolas pinigų daugumas. Vienok brangieje metalai patys yra tavorai ir jų vertė galima ismieruoti kitais tavorais. Jų pačių vertę daro paprastas reikalingas jų produkcijai darbas ir ją galima isreikšti prekę kiekvieno brangaus tavoru, kuriame yra tiek pat darbo laiko. Atbulai, skaitydami suraszymus prekių (preiskurantus), rasime pinigų vertę isreikštą kiekvienu tavoru. Tuose Kalifornijos *) apskrėčiuose, kur daug aukso randa ir kur waldžia wiokiomis tiesomis nekluduo laisvos jo apywartos, aukso kasikiai perka tavorus, atmieruodami už juos tūlą aukso daugumą pagal svarumą.

Aukso prekės pakyla ir nupuola, kaip ir kiekvieno kito tavoro. Netik prekė, bet ir vertė aukso gali pakilti ir nupulti. Jei tulam aukso daugumai reikia mažiaus paprasto žmogaus darbo negu pirmiaus, aukso vertė mažinasi. Tas aiškiai apsirėškė po atradimų Amerikos ir ispanijonams nežmoniskai ją apiplėšus, teipogi po atradimui aukso sluogznių Kalifornijoje ir Australijoje.

Vienok aukso vertė nupuolus, mažinasi ir pinigų vertė. Pramanyta vertė atsikyrų monetų, sakysim dukatų, tūlą laiką gali dar laikytis, nes supratimas aukso ir pinigų, kaip to tavoro, tarp daugelio žmonių jau beveik isnyko ir dukatas jiems visados isrodo teip pat didėliai ir wienokiai vertas, nevezint, kad esanti jame vertė, ismieruota sidabru arba kitokiu koku tavoru, gali būti didesnė arba mažesnė. Vienok neužsimisime visomis pinigų ypatybėmis, čia norėjome tik parodyti, koki buwo atsiranda pinigai ir kad tavoro vertės isreikšta pinigų-tavoru, arba kitaip sakant, kad tavoro prekę yra tiktai isreikstas pinigų wadais daugumas paprasto visuotino darbo, esančio tame tavoro.

IX.

Kapitalas.

Jeigu kas atydziai sekė kovą tarp socializmo ir liberalizmo, tai užtemėjo, jog pažiuos tų dwiejų partijų ant vertės ir svarbumo kapitalo yra visiškai priešingos.

Socialistai twirtina, jog kapitalas siurbia darbininką, atima nuo jo mažesnę ar didesnę dalį jo uždarbio, be jokio is kitur atlyginimo, jog pertai per kapitalo kaltę pasididino žmonių wargas ir neturtas, taigi kapitalas turi būti pergalėtas. "Kova su kapitalu" tapo šauksmu, pagal kurį pažista wienas kitą darbininkai socialistai. Liberalizmas garsina, jog kapitalas yra dievas, beriantis palaiminimus ir geradarystas, be kurių žmonija negalėtų isieiti is laukinio stovio, jog kapitalas užlaiko ir maitina darbininkus.

*) Temperatūra—tai šiluma ir šaltis.

*) Kalifornija yra šalis šiaurinėj Amerikoje, kur iskasa daug aukso.

jog kapitalui besididinant, kas kart labiaus auga visų žmonių gerovė, platinasi apšvietimas ir geresni papročiai, jog todėl reikalavimas krovimo kapitalo yra diktuotas visiems bendro reikalo ir jog kiekvienas, kuris garsina kovą prieš kapitalą, turįs būti laikomas per priesą žmonijos, per ardytoją ir naikintoją progresą ir civilizaciją.

Iskyrus tuos, kurie dėl sawo reikalų stoja prieš socializmą, yra dar didelis skaitliuos tukių, kurie ispažista augščiaus privestas liberalizmo pažvalgas tik dėl to, kad žodyje kapitalas suprantas ne tą, ką socialistai.

Politiška ekonomija lygšiolai dar neis-aiskino, kaip reikiant, nuomonių, kurias wartojame kiekviename ekonomizskame traktate, per tai kiekvienas ginčas, kaip lygšiolai, pereina į ginčą dėl isreiskimų, nes nuomonių skirtumas palyti yvairų supratimą pamatinų nuomonių. Jei kas nori rimtai ir pasekmingai perkratinti su kuom koki nors klausimą, abi pusi pirmučiausiai turi susitarti kaslink pamatinų nuomonių, idant tame pačiame isreiskime kiekvienas nesusprastų ką kitą. Nuomonės moksliskuose dalykuose turi būti tvirtai nuspręstos. Taigi liberalizmas kitaip suprantas nuomone "kapitalas", ne kaip socialistas.

Pirmučiausiai pažiuosime, kaip suprantas ir apreiskia kapitalą liberalizmas; tą negalima geriaus padaryti, kaip priminus atsakomą wietą is "Ekonomiskų Harmonijų" Bastiat'o, nes Bastiat dar lygšiolai stoja kaipo apastalas ekonomiskoj liberalizmo; jo raštus dar lygšiol wartoja kaipo ewangeliją šalininkai tikėjimo į harmoniją žmonių reikalų.

Bastiat rašo: "Atskiram žmogui niekad neateis į mintį rupintis, kad igytų per darbą tą, ką gali gauti tiesiog is gamtos. Jis neis visą walandą wandens parsineš, jeigu ties sawo namais turi šaltinį. Dėl tos pat priezas-ties jisai pasirupis visur, kur reikės darbo, užswadnoti, jei galima, gamtine pagalba. Dėl to laiwi pasidaryti ims lengwiausią medį, idant kuo lengwiausiai laikytusi ant wandens. Jis pasirupis prikabinoti prie jo žeglius, idant wėjas užwaduotų jo darbą besiriant ir tt. Vienok gamtos pajiegoms suwartoti reikia tūlą įrankių.

"Kaip tik Robinsonas nusprendė pasidaryti įrankius, jisai užtemėjo tuojiaus, jog wieno tik gero noro čia nepakanka. Įrankiui padaryti reikia įrankiai wartoti; geležies kalti wartoja geležį ir teip toliaus eina nuo wienos sunkenybės iki kitai, pakol ant galo prieinama iki pirmutinės, kurios, rodosi, negalima isiršti. Šitai parodo mums, kaip neispasaky-tai lėtai auga is pradžių kapitalas ir kaip dideli turėjo būti žmonių pasistengimai reikiamams pakakinti. Bet tai dar ne wiskas. Produktams daryti, apart įrankių, reikia dar medegos. Vienok medegos waldytojas turi beveik wisada suwartoti daug priengimimo ir painaus darbo, kaip antai prie priengimo vilnų, linų, geležies ir kitų daiktų. Ir tai dar ne wiskas. Kada žmogus teip dirba su tokiu tik siekiu, idant palengwintų sau ateitį siantį darbą, jis dar nieko nedaro sawo kasdieniniams reikalams pakakinti. Reikalai wienok daro istisą nepertrankiamą retežį: reikia kasdien apsitaisyti, maitytiesi ir gintiesi nuo wėjų ir darganos. Robinsonas greitai pažemėjo, jog ne ankščiaus gales traukti į darbą gamtos spēkas, kaip tik susirinkę issteklių kasdieniniams reikalams pakakinti. Taigi jis turėjo kasdien dwigubai dirbti ant medžioklės, idant dalį laimikio galėtų atidėti į šalį ir apsiginti nuo wargo per tą laiką, kada ims daryti užmanytus dalktus ir įrankius. Įrankius, medegą ir issteklių Robinsonas be abejonės pawadįs sawo kapitalu.

Dar trumpiaus ir aiskiaus isreiskia Bastiat supratimą kapitalo sawo weikale wardu "Kapitalas ir procentai". Sako jis teip:

"Tali žmonės mislija, jog kapitalas yra tik pinigai ir pertai nepripažista jam jokios tveriančios galės, nes istikro pinigai neturi ypatybės daugintis susiwenydamis. Bet ne-teisinga yra nuomonė, buk kapitalas yra tas pats, ką pinigai. Dar prieš atradimą aukso ir sidabro buwo jau kapitalistai ant swieto ir drisiu sakyti, jog tada, teip kaip ir šiadien, kiekvienas buwo mažesnis, ar didesnis kapitalistas.

"Kas gi tad yra kapitalas? Kapitalas susideda is trijų dalių. Pirmučiausiai—žalia medega, ypačiai tokia, kurios pagerinimui ar igijimui suwartotas buwo tulas darbas, o pertai turinti vertę, kaip antai: vilnos, kailis, linai, šilkai, medis ir tt. Antra—įrankiai, kuriuos wartoja žmonės, atlikdami koki nors darbą, paweikslan: rankiniai įrankiai, mašinos, garlaiviai, geležkeliai ir tt. Trečia—is-teklis, kuris susiwenyvoja per darbą kaip štai: maistas, drabužis, namai ir tam panašūs dalykai. Be šito viso žmogaus darbas butų labai mažai našus, beveik bevalis, o wienok patys tie daiktai reikalawo ilgo darbo. Dėl to tai teip didėliai svarbu yra juos turėti ir is tos priezasies, visiškai teisingai yra mainyti juos, parduoti, traukti is jų pelną, jeigu is jų nanduja, arba reikalauti užmokėsio, jeigu juos kam kitam skolina".

Taigi liberalizmas mato jau kapitalą kiekviename įrankyje, žaloje medegoje arba isstekliuje; teip suprantant kapitalą, be abejonės galima sakyti, jog kiekvienas žmogus nuo seniausiu laikų buwo kapitalistu, nes kiek pasiekia musų pažinimas pirmutinio žmonijos stovio, ar tai akmeniniame amžiuje, ar tai amžiuje antwandeninių triobėsių, jau randame pas žmones įrankius, nors ir pradžiausio pawidalo; visur rinko sau issteklių, taisė drabužį ir statė gyvenamas triobas.

(Toliaus bus.)

